

United Nations
Nations UniesInternational Criminal Tribunal
for the former Yugoslavia
Tribunal Pénal International
pour l'ex-Yougoslavie

(IT-03-68)

NASER ORIC

NASER ORIC

Optužen za kršenje zakona i običaja ratovanja

Komandant snaga bosanskih Muslimana u opštinama u istočnoj Bosni i Hercegovini, uključujući Srebrenicu, od 1992. do pada srebreničke enklave 1995.

- Oslobođen optužbi

Datum rođenja	3. mart 1967., u selu Potočari, opština Srebrenica, Bosna i Hercegovina
Optužnica	Prvobitna optužnica: potvrđena 28. marta 2003., objelodanjena 11. aprila 2003.; druga izmijenjena optužnica: 4. oktobra 2004.; treća izmijenjena optužnica: 30. juna 2005. prema odluci u skladu s pravilom 98bis od 8. juna 2005.
Uhapšen	10. aprila 2003., od strane međunarodnih Stabilizacijskih snaga (SFOR)
Prebačen na MKSJ	11. aprila 2003.
Prvo i daljnja stupanja pred Sud	15. aprila 2003., izjasnio se po svim tačkama optužnice da nije kriv
Presuda Pretresnog vijeća	30. juna 2006., osuđen na dvije godine zatvora; 30. juna 2006. naloženo da smjesta bude pušten na slobodu (u kaznu mu je uračunato vrijeme koje proveo u pritvoru od 10. aprila 2003. i pušten je na slobodu 1. jula 2006.)
Presuda Žalbenog vijeća	3. jula 2008. oslobođen optužbi

STATISTIČKI PODACI

Broj sudskih dana	196
Broj svjedoka optužbe	52
Broj dokaznih predmeta optužbe	625
Broj svjedoka odbrane	30
Broj dokaznih predmeta odbrane	1024
Broj svjedoka koje je pozvalo Pretresno vijeće	1
Broj dokaznih predmeta Vijeća	7

SUĐENJE	
Početak suđenja	6. oktobar 2004.
Završne riječi	Od 3. do. 10. aprila 2006.
Pretnosno vijeće II	sudija Carmel Agius (predsjedavajući), sudija Hans Henrik Brydenscholt i sudija Albin Eser
Tužilaštvo	Jan Wubben, Patricia Sellers Viseur, Gramsci di Fazio, Joanne Richardson, Jose Doria
Advokati odbrane	Vasvija Vidović, John Jones
Presuda	30. jun 2006.

ŽALBENI POSTUPAK	
Žalbeno vijeće	sudija Wolfgang Schomburg (predsjedavajući), sudija Mohamed Shahabuddeen, sudija Liu Daqun, sudija Andrésia Vaz, sudija Theodor Meron
Tužilaštvo	Michele Jarvis, Christine Dahl, Paul Rogers, Laurel Baig, Nicole Lewis, Najwa Nabti
Odbrana	Vasvija Vidović, John Jones
Presuda	3. jul 2008.

POVEZANI PREDMETI
BLAGOJEVIĆ I JOKIĆ (IT-02-60) "SREBRENICA"
ERDEMOVIĆ (IT-96-22) "POLJOPRIVREDNO DOBRO PILICA"
KARADŽIĆ I MLADIĆ (IT-95-5/18) "BOSNA I HERCEGOVINA" I "SREBRENICA"
KRSTIĆ (IT-98-33) "SREBRENIČKO DRINSKI KORPUS"
MILOŠEVIĆ (IT-02-54) "KOSOVO, HRVATSKA I BOSNA I HERCEGOVINA"
MOMIR NIKOLIĆ (IT-02-60/1) "SREBRENICA"
OBRENOVIĆ (IT-02-60/2) "SREBRENICA"
PERIŠIĆ (IT-04-81)
POPOVIĆ I DRUGI (IT-05-88) "SREBRENICA"
STANIŠIĆ & SIMATOVIĆ (IT-03-69)
TOLIMIR (IT-05-88/2) "SREBRENICA"
TRBIĆ (IT-05-88/1) "SREBRENICA"

OPTUŽNICA I OPTUŽBE

Prvobitna optužnica protiv Nasera Orića potvrđena je 28. marta 2003. i objelodanjena 11. aprila 2003. U skladu s odlukom pretresnog vijeća od 3. jula 2003., tužilaštvo je 16. jula 2003. podnijelo izmijenjenu optužnicu. Dana 4. oktobra 2004., Pretresno vijeće je naložilo da druga izmijenjena optužnica koju je Tužilaštvo podnijelo 1. oktobra 2004. bude operativna optužnica protiv optuženog. Prema odluci Pretresnog vijeća od 8. juna 2005., u skladu s pravilom 98bis, Tužilaštvo je 30. juna 2005. podnijelo treću izmijenjenu optužnicu. To je bila operativna optužnica sve do izvođenja dokaza odbrane.

Prema optužnici, u maju 1992. Naser Orić je imenovan za komandanta Opštinskog štaba Teritorijalne odbrane (TO) Srebrenica, koja je kasnije preimenovana u Oružane snage Srebrenica. Njegove komandne ovlasti dalje su proširene kada je početkom novembra 1992. godine imenovan za komandanta Združenih oružanih snaga podregije Srebrenica koja je obuhvatala teritorije nekoliko opština: Srebrenice, Bratunca, Vlasenice i Zvornika u istočnoj Bosni.

U optužnici je u opštim crtama navedeno da je sve vrijeme na koje se odnose optužbe u optužnici, na osnovu svog položaja i ovlaštenja komandanta, Naser Orić komandovao svim jedinicama koje su djelovale u njegovoj zoni odgovornosti. To se odnosilo na sve jedinice koje su učestvovala u borbenim dejstvima u opštinama Srebrenica i Bratunac, a naročito u borbama u Ratkovićima 21. i 27. juna 1992., u Ježestici 8. augusta 1992., Fakovićima 5. oktobra 1992., u Bjelovcu od 14. do 19. decembra 1992. i u Kravici 7. i 8.

januara 1993., te na sve jedinice, uključujući jedinice vojne policije, koje su učestvovala u privođenju i zatvaranju lica srpske nacionalnosti u Srebrenici.

Prema optužnici, Naser Orić je pokazao da je imao i *de jure* i *de facto* komandu i kontrolu u pogledu vojnih pitanja i da je imao efektivnu kontrolu nad svojim podređenima.

Navedeno je da su od 24. septembra 1992. do 20. marta 1993. godine, pripadnici vojne policije pod komandom i kontrolom Naser Orića zatočili su nekoliko lica srpske nacionalnosti u Stanici policije u Srebrenici i u zgradi koja se nalazila iza zgrade Skupštine opštine Srebrenica. Dalje je navedeno da su ti zatočenici podvrgnuti fizičkom zlostavljanju, velikim patnjama i teškim povredama tijela i zdravlja. U nekim slučajevima, zatvorenici su nasmrtno premlaćeni.

Naser Orić je, približno od septembra 1992. do augusta 1995. godine, znao ili imao razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju planirati, pripremiti ili izvršiti djela zatvaranja, ubijanja i/ili okrutnog postupanja prema Srbima zatočenim u Stanici policije u Srebrenici i u zgradi koja se nalazila iza zgrade Skupštine opštine Srebrenica, ili da su to već učinili, a nije preduzeo nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinioc.

U optužnici je dalje navedeno da su u periodu od maja 1992. do februara 1993. godine, muslimanske oružane jedinice preduzimale razne vojne operacije protiv snaga Vojske Srpske Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: VRS) u istočnoj Bosni. Tokom tih operacija, muslimanske oružane jedinice su u opštinama Bratunac, Srebrenica i Skelani spalile i na druge načine razorile najmanje pedeset sela i zaselaka sa pretežno srpskim stanovništvom. Zbog toga je iz tog područja izbjeglo na hiljade Srba.

Naser Orić je bio optužen na osnovu individualne krivične odgovornosti (član 7(1) Statuta) i na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- **Bezobzirno razaranje gradova, naselja ili sela, koje nije opravdano vojnom nuždom** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3).

Na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta), teretio se za:

- **Ubistvo i okrutno postupanje** (kršenja zakona i običaja ratovanja, član 3).

SUĐENJE

Suđenje je počelo 6. oktobra 2004. pred Pretresnim vijećem II, u sljedećem sastavu: sudija Carmel Agius (predsjedavajući), sudija Hans Henrik Brydensholt i sudija Albin Eser. Optužba je završila s izvođenjem svojih dokaza 31. maja 2005. Dana 8. juna 2005., Pretresno vijeće donijelo je usmenu odluku u skladu s pravilom 98bis. Odbrana je počela s izvođenjem svojih dokaza 4. jula 2005. a završila 1. februara 2006. Tužilaštvo je svoje završne riječi iznijelo 3. i 4. aprila, a odbrana 5., 6., 7. i 10. aprila 2006.

ODLUKA U SKLADU S PRAVILOM 98bis

Po završetku izvođenja dokaza optužbe, pretresno vijeće može odlučiti da li postoji osnova za osudu. Ako vijeće smatra da optužba nije izvela dovoljne dokaze za određenu optužbu ili optužbe, vijeće te optužbe može odbaciti prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Pravilo 98bis izmijenjeno je 8. decembra 2004., a odluka u predmetu Orić prva je primjena ovog pravila. Izmjenama je postupak postao u potpunosti usmen, ne inicira ga više strana u postupku, i zato je mnogo brži. Stoga je postupak mnogo je brži. Pretresno vijeće je utvrdilo da standard pregleda ostaje isti, tj. da li su dokazi optužbe, ako im se vjeruje, dovoljni da bilo koji razumni presuditelj o činjenicama utvrdi da je krivica optuženog dokazana izvan razumne sumnje.

U odluci u skladu s pravilom 98bis, Pretresno vijeće je ustanovilo da postoje dokazi koji bi, ako im se vjeruje, mogli dokazati da su opšti pravni zahtjevi za primjenu člana 3 zadovoljeni, odnosno utvrdilo je:

- da je na teritoriji Bosne i Hercegovine postojao oružani sukob između 10. juna 1992. i 20. marta 1993.;

- da je postojala veza između postupaka Nasera Orića i tog oružanog sukoba;
- da krivična djela ubistva, okrutnog postupanja, bezobzirnog razaranja i pljačke predstavljaju kršenja pravila međunarodnog običajnog prava koje štiti važne vrijednosti i za sobom povlači krivičnu odgovornost; i
- što se tiče krivičnih djela ubistva i okrutnog postupanja, osobe za koje se navodi da su ubijene ili podvrgnute okrutnom postupanju nisu aktivno sudjelovale u neprijateljstvima u navedenom razdoblju.

Pretno vijeće je detaljno objasnilo primjenjivo pravo kako u odnosu na osnovna krivična djela tako i u odnosu na krivičnu odgovornost.

Uzevši u obzir sve dokaze koje je predočio Tužilac, Pretresno vijeće je donijelo oslobađajuću presudu za Namera Orića za optužbe navedene u tačkama 4 i 6 optužnice, odnosno za optužbu za pljačku javne i privatne imovine kao kršenje zakona i običaja ratovanja, kažnjivo prema članu 3(e) i članovima 7(1) i 7(3) Statuta. Konkretnije, treba konstatovati da se Naser Orić u optužnici tereti samo za pljačku «stoke, namještaja i televizora». Pretresno vijeće je u vezi s tim utvrdilo da ima vrlo malo dokaza koji se odnose na pljačku namještaja i televizora, te da, stoga, predočeni dokazi nisu zadovoljili pravni zahtjev iz člana 1 Statuta, odnosno zahtjev da su kršenja ozbiljna.

Iako je Pretresno vijeće smatralo da postoje dovoljni dokazi koji bi, ako im se vjeruje, mogli dovesti do zaključka da je nekoliko stotina grla stoke bilo prisvojeno tokom napada ili neposredno poslije njih, utvrdilo je da je bilo kakva krivična odgovornost Namera Orića neutralizovana stvarnom i postojećom nužnošću da nabavi hranu za preživljavanje srebreničkog stanovništva. Priznavši da je odbrana nuždom bila prihvaćeni princip u međunarodnom običajnom pravu 1992. i 1993., Pretresno vijeće je uzelo u obzir vanredne humanitarne okolnosti u Srebrenici u to vrijeme. Stoga je utvrdilo da postoje iscrpni dokazi da je Srebrenica bila izolovana, da je broj stanovnika koji su gladovali drastično rastao kao posljedica priljeva izbjeglica, te da je uzastopno tražena pomoć.

Pretresno vijeće je konstatovalo da nema dokaza da je otuđivanje stoke bilo nesrazmjerno niti da su direktni počinioci otuđivanja stoke sami izazvali takvu humanitarnu situaciju, već da su ta djela bila neophodna za preživljavanje srebreničkog stanovništva. Pretresno vijeće, prema tome, smatralo da optužba nije pružila dokaze koji bi mogli biti osnova za osudu za zločin pljačke javne ili privatne imovine, i stoga, oslobodilo je Namera Orića krivice po tačkama 4 i 6 druge izmijenjene optužnice.

Pretresno vijeće je naložilo da se postupak protiv Namera Orića nastavi u vezi s drugim tačkama optužnice, tj. tačkama 1, 2, 3 i 5. Ipak, što se tiče navodnog ubistva Bogdana Živanovića iz tačke 1 i navodnog okrutnog postupanja prema Miloju Obradoviću iz tačke 2, Pretresno vijeće je utvrdilo da nema dokaza koji bi bili osnova za osudu, te da se, shodno tome, Naser Orić ne treba baviti tim navodnim događajima. Takođe, što se tiče navodnog bezobzirnog razaranja u selima Radijevići i Božići navedenim u tačkama 3 i 5, Pretresno vijeće je utvrdilo da nema dokaza koji bi mogli biti osnova za osudu te da se Naser Orić stoga ne treba baviti tim navodnim događajima tokom izvođenja dokaza odbrane.

Pretresno vijeće je iz praktičnih razloga pozvalo Tužilaštvo da preda izmijenjenu verziju optužnice koja će odražavati gore navedene nalaze. Treća izmijenjena optužnica je podnesena 30. juna 2005.

PRESUDA PRETRESNOG VIJEĆA

Presuda se bavila zločinima ubistva i okrutnog postupanja sa zatvorenicima, te bezobzirnog razaranja gradova, naselja i sela koji su, kako se tvrdi, počinjeni u Srebrenici 1992. i 1993. godine i za koje je protiv optuženog podignuta optužnica 30. juna 2005. godine.

Nakon što su bosanski Muslimani ponovo zauzeli Srebrenicu u maju 1992., ukazala se prijevka potreba da se organizuje efikasna odbrana. Dana 20. maja 1992., neformalna grupa bosanskih Muslimana, koji su već bili organizovani u zasebne borbene formacije u tom kraju, sastala se u obližnjem zaseoku Bajramovići kako bi obrazovala „Štab TO Srebrenica“. Optuženi, koji je bio prisutan na tom skupu, izabran je za komandanta. Njegovo imenovanje su kasnije potvrdili Sefer Halilović, načelnik Štaba Vrhovne komande Armije BiH, i Alija Izetbegović, predsjednik Bosne i Hercegovine. Dana 3. septembra 1992, Štab TO Srebrenica preimenovan je u Štab Oružanih snaga Srebrenice.

U periodu od 24. septembra do 16. oktobra 1992. i zatim u periodu od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993., borci, bosanski Muslimani, zarobili su više Srba i držali ih zatočene u Stanici policije u Srebrenici kao i, tokom ovog drugog vremenskog perioda, u zgradi koja je bila iza zgrade Skupštine opštine Srebrenica ("zgrada"). Premda su, uopšteno gledano, živjeli u istim užasnim uslovima kao i lokalno stanovništvo, njihovo stanje bilo je značajno pogoršano usljed zlostavljanja.

Od samog trenutka zatočenja zatvorenika, vojna policija u Srebrenici preuzela je sve dužnosti i odgovornosti po međunarodnom pravu koje se odnosi na postupanje sa zatvorenicima u vrijeme sukoba. Dokazi su pokazali da Mirzet Halilović, koji je bio komandir vojne policije do 22. novembra 1992., nije vršio odgovarajući nadzor nad zatočeničkim objektom ni nad aktivnostima stražara dok su oni obavljali svoje dužnosti. Naprotiv, Mirzet Halilović je čak doprinio okrutnom postupanju sa srpskim zatočenicima. Stanje zatočenika se nije poboljšalo kada je Mirzeta Halilovića zamijenio Atif Krdžić 22. novembra 1992. Nijedna osoba ni dokument ne ukazuju na njegovo prisustvo u bilo kojoj od dvije zgrade u kojima su zatvorenici držani i, dok je on bio na položaju komandira, nastavilo se sa ubistvima i okrutnim postupanjem. Pretresno vijeće je zaključilo da je vojna policija u Srebrenici, putem komandira Mirzeta Halilovića i Atifa Krdžića, krivično odgovorna za povrede nanijete žrtvama.

Pretresno vijeće je takođe zaključilo da je Naser Orić imao efektivnu kontrolu nad vojnom policijom tek počevši od 22. novembra 1992. Prije tog datuma, nema dokaza kako su i da li su uopšte Štab Oružanih snaga Srebrenica i optuženi imali efektivnu kontrolu nad vojnom policijom. No, jasno je da je u oktobru i novembru 1992., na primjer, bilo pokušaja da se vojna policija prestrukturira i poboljša. Primjer toga je postavljanje Atifa Krdžića na mjesto Mirzeta Halilovića. Novi komandir vojne policije je bio odgovoran Osmanu Osmanoviću, načelniku Štaba Oružanih snaga Srebrenice, koji je bio podređen Naseru Oriću.

Pretresno vijeće je zaključilo da ne postoje dovoljno pouzdani dokazi da je Naser Orić ikad posjetio zatočeničke objekte u periodu između decembra 1992. i marta 1993., kada je tamo držana druga grupa srpskih zatočenika. Premda je Naser Orić znao da su Srbi zatočeni u Srebrenici, nema dokaza da ga je bilo ko obavještavao o njihovom stanju.

Ipak, budući da je Naser Orić znao za ranije slučajeve ubistava i okrutnog postupanja, Pretresno vijeće je zaključilo da je on bio upoznat s tim da su bezbjednost i život svih Srba zatočenih od tog vremena nadalje u opasnosti i da je taj problem trebalo adekvatno riješiti i pratiti. Naser Orić je takođe znao da su se teška neishranjenost i psihičke posljedice života pod opsadom u velikoj mjeri odrazile na prosuđivanje stanovnika Srebrenice, među kojima se nekolicina čudno ponašala. Pretresno vijeće je zaključilo da je Naser Orić imao razloga da zna za djela ubistva i okrutnog postupanja u Stanici policije u Srebrenici i zgradi u periodu od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993.

Međutim, bezbjednost i život srpskih zatvorenika više nisu bili predmet Orićevog interesovanja nakon što je provedena istraga o optužbi da je Mirzet Halilović ubio jednog zatvorenika i nakon što je na njegovo mjesto postavljen Atif Krdžić. U razgovoru s Tužilaštvom iz 2001. godine, Naser Orić je navodno izjavio da se, s obzirom na pogoršanu vojnu situaciju, nije bavio pitanjem pritvora zatvorenika jer je to bilo u nadležnosti drugih.

Pretresno vijeće je zaključilo da se, kao opšte pravilo, postupanje sa zatvorenicima u oružanom sukobu, uključujući njihovo tjelesno i duševno stanje, ne može smatrati manje bitnim u odnosu na vojna pitanja bez obzira na to koliko su ona važna. Opšte pravilo je da je osoba kojoj je povjerena odgovornost nad zatvorenicima u svakom trenutku u mogućnosti da ispuni svoje obaveze. Ono ne važi i ne može se primijeniti u situaciji kad je nemoguće djelovati ili kada bi bilo potpuno nerazumno očekivati da se djeluje, kao na primjer u slučaju životne opasnosti. U ovom predmetu Pretresno vijeće je zaključilo da je Naser Orić, kao komandant, bio u mogućnosti da obavlja te obaveze tako da jedan dio njih povjeri svom potčinjenom i raspituje se o njima s vremena na vrijeme, a u slučaju da nije dobijao izvještaje, mogao je barem zahtijevati da mu budu podneseni u bilo kojem obliku.

Pretresno vijeće je smatralo neprihvatljivim da bi se komandanti poput Nasera Orića, mogli riješiti svojih obaveza zaštite zatvorenika od ubistava i okrutnog postupanja tako što će svoje odgovornosti jednostavno povjeriti podređenima i kasnije se o tome više ne raspitivati. Nakon što je Atif Krdžić imenovan za komandira vojne policije u Srebrenici na mjesto Mirzeta Halilovića, Naser Orić se nikad više nije raspitivao za sudbinu srpskih zatvorenika koji su držani u dva zatočenička objekta u Srebrenici. Štaviše, on je izjavio i objasnio da se time nije dalje bavio jer je imao druge vojne obaveze i da su drugi bili zaduženi za zatvorenike.

Pretresno vijeće je odbacilo tvrdnju odbrane da u to vrijeme Naser Orić nije imao adekvatna sredstva da spriječi zločine počinjene protiv zatočenika. Smjena Mirzeta Halilovića i istraga o tome da je on navodno

ubio jednog srpskog zatvorenika pokazuju da se to moglo uraditi čak i u odsustvu sofisticiranih struktura i obučenog kadra.

Pretno vijeće je stoga zaključilo da je Naser Orić kriv jer je propustio da preduzme nužne i razumne mjere kako bi spriječio da dođe do zločina u Stanici policije u Srebrenici i drugoj zgradi između decembra 1992. i marta 1993.

Međutim, kad je riječ o dužnosti da se kazni, Pretno vijeće je došlo do drugačijeg zaključka, to jest da se Naser Orić ne može smatrati odgovornim što je propustio da kazni za počinjene zločine. Pretno vijeće je došlo do zaključka da nije bilo dovoljno dokaza o efektivnoj kontroli nad vojnom policijom prije 22. novembra 1992., kad je Naser Orić posjedovao stvarno saznanje o ubistvu i okrutnom postupanju. Poslije toga, kad je optuženi ostvario efektivnu kontrolu, Pretno vijeće je samo konstatovalo da je on imao razloga da zna za zločine. Međutim, dok je za dužnost da spriječi dovoljno da je optuženi bio upozoren da bi moglo doći do počinjenja krivičnih djela ili ponovnog počinjenja, dužnost da kazni pretpostavlja da su krivična djela stvarno već počinjena i da je nadređeni znao da postoje dovoljne indikacije da može pretpostaviti da je do njihovog počinjenja došlo. S obzirom da takvih indikacija nije bilo u slučaju Naser Orića, optuženi se nije mogao smatrati odgovornim jer nije poduzeo potrebne i razumne mjere da kazni svoje podređene za počinjenje tih krivičnih djela.

Pretno vijeće je ispitalo Orićevu individualnu krivičnu odgovornost optuženog u odnosu na napad na Ježesticu 7. i 8. januara 1993. pošto elementi krivičnog djela bezobzirnog razaranja nisu ispunjeni u odnosu na ostale napade za koje se on tereti tom odgovornošću.

Pretno vijeće se uvjerilo da je Naser Orić uopšte uzevši bio svjestan da su bosanski Muslimani, prije svega civili, koji su slijedili borbe za vrijeme napada uništavali imovinu bosanskih Srba. Međutim, tužilaštvo nije dokazalo da je on podsticao na bezobzirno pustošenje. Naprotiv, dokazi ukazuju na to da se Naser Orić protivio tom ponašanju.

Kad je riječ o pomaganju i podržavanju, Pretno vijeće je konstatovalo da je Naser Orić, kao vođa grupe boraca, bio odgovoran da spriječi svoje podređene da počine bezobzirno razaranja. Ta dužnost se širila i na sprečavanje bezobzirnog razaranja koje bi počinili drugi borci i civili ako je Naser Orić znao da je došlo ili bi moglo doći do takvog bezobzirnog razaranja za vrijeme napada u kojem učestvuju njegovi podređeni. Najmanje što je bio dužan da učini bilo je da spriječi civile da budu prisutni za vrijeme tih napada. Međutim, Pretno vijeće nije utvrdilo da je Naser Orić mogao spriječiti bezobzirno razaranja koje su počinili civili koji su bili prisutni u velikom broju prije, za vrijeme i poslije napada i koji su bili van svake kontrole. Kad je riječ o borcima, Pretno vijeće se nije uvjerilo da je u konkretnim okolnostima napada na Ježesticu 7. i 8. januara 1993., Naser Orić mogao spriječiti borbe da počine razaranja ili da pomažu i podržavaju civile u razaranju. Nije bilo dokaza da je njegova vlastita borbena grupa na bilo koji način učestvovala u bezobzirnog razaranja do kojeg je došlo za vrijeme napada. Štaviše, nije bilo dovoljno dokaza da je Naser Orić imao kontrolu ili čak komunikaciju s drugim borbenim grupama za vrijeme napada. Pored toga, premda je Naser Orić učestvovao u napadu, nije bilo dokaza da je njegovo prisustvo bilo u vidu „saglasnog posmatrača“ što bi bilo neophodno da bi se mogao smatrati individualno krivično odgovornim za aktivno učešće.

U svjetlu gore navedenog, Pretno vijeće je zaključilo da Tužilaštvo nije uspjelo da dokaže da je Naser Orić na bilo koji način podsticao ili pomagao i podržavao počinjenje bezobzirnog razaranja koje nije opravdano vojnom nuždom u Ježestici 7. i 8. januara 1993.

Pretno vijeće je ispitalo Orićevu krivičnu odgovornost za njegove podređene samo u odnosu na napade na Ratkoviće i Gornje Ratkoviće (21. juni 1992.), na Brađevinu (27. juni 1992.) i Ježesticu (8. august 1992. i 7. i 8. januar 1993.) Što se tiče sva četiri napada, Pretno vijeće je čulo dokaze da su borci i civili bosanski Muslimani počinili djela bezobzirnog razaranja, ali gotovo da nije bilo nikakvih dokaza koji bi dalje identifikovali te počiniocima. Međutim, zakon ne traži takvu identifikaciju pod uslovom da se može utvrditi da su oni koji su odgovorni bili pod kontrolom njima nadređenog.

Što se tiče pitanja postojanja ili ostvarivanja efektivne kontrole Naser Orića nad počiniocima na drugi način, već je objašnjeno da se efektivna kontrola može temeljiti na *de jure* kao i na *de facto* poziciji vlasti.

Međutim, dok je Pretno vijeće konstatovalo da je Naser Orić imao efektivnu kontrolu nad vlastitom borbenom grupom iz Potočara, sela koje se nalazi približno 4 kilometra sjeveroistočno od Srebrenice, Pretno vijeće nije raspolagalo s dovoljno dokaza da se utvrdi da je on stvarno imao efektivnu kontrolu

nad različitim grupama boraca koje su učestvovala u tim napadima. Nije bilo organizovane vojske s komandnom strukturom koja u cijelosti funkcioniše, već su postojale lokalne grupe koje su ostale relativno nezavisne i dobrovoljačke i masa civila prisutnih u svakom napadu. Prema tome, Pretresno vijeće je došlo do zaključka da u odnosu na sva četiri napada koja je razmatralo, Naser Orić ne može snositi krivičnu odgovornost za svoje podređene za bezobzirno razaranja gradova, naselja ili sela koje nije opravdano vojnom nuždom.

Dana 30. juna 2006., Pretresno vijeće je izreklo presudu: Naser Orić je proglašen krivim na osnovu krivične odgovornosti nadređenog (član 7(3) Statuta) za:

- **Propust da ispuni svoju dužnost kao nadređeni i preduzme nužne i razumne mjere da spriječi da dođe do ubistva u periodu od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993.** (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3)
- **Propust da ispuni svoju dužnost kao nadređeni i preduzme nužne i razumne mjere da spriječi da dođe do okrutnog postupanja u periodu od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993.** (kršenje zakona i običaja ratovanja, član 3)

Oslobođen je optužbi po svim drugim tačkama optužnice.

Kazna: dvije godine zatvora.

Naser Orić je u kaznu uračunato vrijeme provedeno u pritvoru, odnosno tri godine, dva mjeseca i 21 dan. Pretresno vijeće je stoga naložilo da smjesta bude pušten na slobodu.

PRESUDA ŽALBENOG VIJEĆA

Dana 31. jula 2006., odbrana je podnijela najavu žalbu na presudu Pretresnog vijeća. Tužilaštvo je takođe podnijelo najavu žalbe 31. jula 2006.

Dana 16. oktobra 2006., odbrana je podnijela žalbeni podnesak, a 18. oktobra 2006., optužba je podnijela posljednju verziju svog žalbenog podneska.

Pretres o žalbi održan je 1. i 2. aprila 2008.

Žalbeno vijeće prihvatilo je prvi i peti žalbeni osnov Namera Orića u kojima je tvrdio da Pretresno vijeće propustilo donijeti zaključke o krivičnoj odgovornosti njegovog jedinog identificiranog podređenog, Atifa Krdžića. Osim toga, Pretresno vijeće nije ustanovilo da li je Naser Orić znao ili imao razloga da zna da se Atif Krdžić sprema izvršiti ili da je izvršio krivična djela. Bez takvih zaključaka, osude Namera Orića po članu 7(3) Statuta ne mogu biti valjane. Ove greške stoga poništavaju odluku Pretresnog vijeća da Namera Orića proglasi krivim za propust da spriječi navodno krivično ponašanje svog podređenog u vezi sa zločinima počinjenim nad srpskim zatočenicima između decembra 1992. i marta 1993.

Žalbeno vijeće je zaključilo da Optužba u svojem prvom žalbenom osnovu nije pokazala da je Pretresno vijeće pogrešno primijenilo teret dokazivanja ili pogriješilo time što nije smatralo da je *de iure* komanda Namera Orića nad Vojnom policijom između 24. septembra i 16. oktobra 1992. stvorila oborivu pretpostavku da je on imao efektivnu kontrolu nad tom jedinicom. Iz razloga koji su navedeni u presudi, žalbeno vijeće je nadalje zaključilo da Optužba nije pokazala da je Pretresno vijeće pogrešno utvrdilo činjenično stanje kad je zaključilo da Naser Orić nije imao efektivnu kontrolu nad Vojnom policijom između 24. septembra i 16. oktobra 1992.

U posljednjem dijelu svog prvog žalbenog osnova optužba je tvrdila da je Pretresno vijeće pravilno primijenilo standard "imao razloga da zna", zaključilo bi da je Naser Orić imao razloga da zna da su se krivična djela ubistva i okrutnog postupanja odigrala između 27. decembra 1992. i 20. marta 1993. i proglasilo bi ga krivim za propust da kazni. Žalbeno vijeće je primijetilo da odgovornost po članu 7(3) Statuta zahtijeva dokaz o znanju nadređenog ili razlogu da zna za krivično ponašanje svog podređenog, a optužba smatra da je Naser Orić imao razloga da zna da su se dogodila sama krivična djela ubistva i okrutnog postupanja. Optužba je tvrdila da su u ovom slučaju znanje ili razlog da se zna za krivična djela, i znanje ili razlog da se zna za krivično ponašanje podređenog "jedna te ista stvar". Žalbeno vijeće je smatralo da optužba tu svoju tvrdnju nije potkrijepila razlozima i da prema tome ne treba dalje razmatrati zadnji dio prvog podosnova žalbe optužbe.

Iz gore navedenih razloga prvi osnov žalbe optužbe u cijelosti je odbačen. Žalbeno vijeće je odbijlo razmotriti peti osnov žalbe optužbe i smatralo je da su preostali žalbeni osnovi optužbe bespredmetni kao posljedica diskusije i zaključka Žalbenog vijeća po žalbi Nasera Orića.

U svjetlu svega navedenog, Žalbeno vijeće je smatralo da prikladno može biti samo ukidanje osude Nasera Orića po članu 7(3) Statuta.

Žalbeno vijeće je naglasilo da ono, baš kao ni Pretresno vijeće, nema nikakve sumnje da su nad Srbima zatočenim u Srebrenici, u srebreničkoj policijskoj stanici i zgradi između septembra 1992. i marta 1993. počinjeni teški zločini. Isto tako, ni obrana nije osporila da su nad srpskim zatočenicima počinjeni zločini. Međutim, dokaz da su se zločini dogodili nije dovoljan da bi se neka osoba mogla proglasiti krivom za te zločine.

Dana 3. jula 2008., Žalbeno vijeće je ukinulo presudu Pretresnog vijeća i proglasilo da Naser Orić nije kriv.

Sudija Mohamed Shahabuddeen priložio je izjavu. Sudija Liu Daqun priložio je djelimično protivno mišljenje i izjavu, a sudija Wolfgang Schomburg je priložio izdvojeno i djelimično protivno mišljenje.